

Állami földprivatizáció – intézményesített földrablás (2015-2016.)

II. Megyei zárójelentések

az állami földprivatizációs rendszer valós értékeléséhez

Jász – Nagykun – Szolnok megye

Időkeresztmetszet: 2016. szeptember 1.

Összeállította: Ángyán József¹ Készült: a Greenpeace Magyarország Egyesület támogatásával²

Ajánlás

Jász – Nagykun – Szolnok megye a 2015 novembere és 2016 júliusa között, három hullámban elárverezett 182 ezer hektár állami földterület több mint 10%-át adja. Ezzel Fejér megye mögött a második helyre került, így hivatalosan közzétett földprivatizációs tényadatai jó országos mintául szolgálhatnak, vizsgálatuk számos állítást megerősíthet vagy cáfolhat.

A mintegy 19 ezer hektár elárverezett megyei földterület pl. ugyan 444 nyertes árverezőhöz került, de közel 2/3-át mindössze 45 nagy – 100 ha fölötti földterülethez jutott – érdekltség 95 nyertes árverező tagja szerezte meg. Az „*átlagjavító*” – 20 ha alatti területet szerző – kisnyertes többség, a nyertesek 58%-a eközben a területeknek mindössze 5%-ához jutott. Ez a – kiválasztott keveseknek nagy, viszonylag sokaknak pedig igen kis területeket juttató, bizonyára nem véletlenül így kidolgozott – rendszer egy olyan „*családi léptékű*” megyei átlag, 42,1 hektár kimutatását és kommunikálását teszi lehetővé, amely alkalmas a közvélemény tökéletes megtévesztésére.

E megye adatai ezen túl azt az általános tendenciát is igazolják, hogy a helybeli gazdálkodó családok elől a földek többségét külső, tőkeerős árverezők szerzik meg. Ráadásul itt a területek közel 1/5-e olyan nyertesekhez került, akik a megszerzett birtoktesttől a megengedett 20 km-nél nagyobb, átlagosan 29 km távolságban laknak, de van közöttük pl. olyan 230 hektáros vásárló is, akinek Budai, zöld övezeti, új, luxus kivitelű társasházi lakásának e távolsága a 100 km-t is meghaladja.

Mára már maga az a megyei tény sem meglepő, nem egyedül álló, hogy tőkeerős árverezők kikiáltási áron, az európai földárak töredékéért szereznek meg nagy birtoktesteket, de az már szembetűnő, hogy ebben a megyében a mintegy 18.700 hektár elárverezett területből több mint 13.100 hektár, az 1.110 db birtoktestből pedig 831 db (75%) így, licitálás nélkül került az árverési nyertesekhez. E megye adatai is igazolják tehát, hogy alaptalanok azok a kormányzati állítások, amelyek szerint „*árversenyben kialakult piaci áron*” jutottak a nyertesek az állami földterületekhez. Valódi licitálás, árverseny a birtoktestek kis hányadának árverésén alakult csupán ki, ami vélhetően annak tulajdonítható, hogy

- az elárverezésre szánt területeket – bizonyára nem véletlenül – zömében olyan nagyméretű birtoktestek formájában hirdették meg, amelyeknek akár több százmillió forintos kikiáltási árával a valóban helyben élő, ténylegesen gazdálkodó családok bizonyosan nem rendelkeznek; másrészt
- az egyébként is kiszolgáltatott helyzetben lévő helyi gazdacsaládok nem veszik a bátorságot, hogy az – az állam által preferált, egymás közt is üzletelő és a földeket vélhetően előre leosztó – „*nagyurak*” ellenében, azok „*rosszallását*” kiváltva és ezzel a meglévő, kis gazdaságaikat is végveszélybe sodorva próbáljanak földhöz jutni.

Már azon sem lepődünk persze meg, hogy a települések érdekérvényesítő képességében is jelentős eltérés mutatkozik. E megyében is vannak kifejezetten „*vesztes települések*”, ahonnan senki sem nyert, sőt a saját területüket is más településeken lakó árverezők szereztek meg. Vannak viszont erős, „*nyertes települések*”, amelyek pályázói nemcsak a saját lakóhely, de más települések területeihez is hozzájutottak. A nyertes települések megyei rangsorát – feltehetően nem véletlenül – Szolnok vezeti, a második helyet pedig Karcag foglalja el. E két – erős kormányzati, politikai kötődésű – város lakói szereztek meg a megyében elárverezett állami földek közel 1/3-át, és mindössze 11 vezető település – zömében városok – lakói annak csaknem 2/3-át.

¹Ángyán József: a SZIE ny. egyetemi tanára, az MTA doktora, a volt Vidékfejlesztési Minisztérium egykori (2010-2012.) parlamenti államtitkára

²*Külön köszönet Rodics Katalinnak*, a program menedzseléséért és az elemzések nyilvánosságának megteremtéséért, *Mészáros Norbertnek* és *Virág Zsuzsának* az adatok összegyűjtéséért, előrendezéséért és elemezhető formába hozásáért, továbbá *Acs Sándornénak* és *Teichel Istvánnak* az elemzéshez nyújtott információikért, tanácsaikért és az elemzések közreadásáért. Hálás köszönet a „*Kié legyen a föld?*”, az „*Átlátszó*”, a „*Greenfo*” valamint az „*Alfahír*” portáloknak, amelyek jelentéseimet teljes terjedelmükben közzéteszik, és mindazoknak, akik figyelem felhívással, kivonatos ismertetéssel, vagy másodközléssel segítik a „*szemek nyitogatását*”, az elemzéseimhez való hozzáférést a téma iránt érdeklődő, szélesebb közvélemény számára.

A „*Földet a gazdáknak!*” programban sajnos az a megyei tapasztalás sem példátlan, hogy nem helybeli gazdacsaládok, hanem nagy külföldi érdekeltségek illetve politika-közeli rokoni, baráti gazdasági érdekkörök jutnak jelentős állami földterületekhez. Ebben a megyében is a legtöbb területet – 68 birtoktestből álló 1.345 hektárt – két olasz tulajdonú cég, a Palotási Mezőgazdasági Zrt. és a Tiszamenti Agrár Kft. jelenlegi és korábbi vezetői alkotta érdekkör szerezte meg. De a legnagyobb árverési nyertesek között ott találjuk pl. a megye két – a 100 leggazdagabb magyar listáján előkelő helyen szereplő – FIDESZ közeli multi-milliárdos nagyvállalkozóját éppen úgy, mint Fazekas Sándor és Varga Mihály miniszterek számos patronáltját, a CITY-cégcsoport tulajdonosától, Tomajmonostora polgármesterének közvetlen rokonságán át, Fazekas Sándor unokatestvérének gyermekeiig, vagy éppen az Orbán család szűkebb baráti köréhez tartozó volt párizsi magyar nagykövet közvetlen családtagjait. Találunk köztük emellett szép számmal nagybirtokosokat, de sok stróman-gyanús nyertes árverezőt illetve mezőgazdasági előélettel vagy kapcsolatokkal nem rendelkező „*földművest*” is: vasútbiztonsági mérnököt, adótanácsadókat, bankárokat, pénzügyi befektetőket, ingatlanforgalmazó nagyvállalkozókat, nagy- és kiskereskedőket, nemzeti dohányboltok (trafikok) tulajdonosait, mi több sportszakosztály-vezetőket vagy éppen a vezető politikai és gazdasági elit által is látogatott klub- illetve szálloda tulajdonosait.

No és erre a megyére is jellemző, hogy az itt található nagy agrárcégek, vállalatcsoportok által bérelt állami földekből szemmel láthatóan jószerivel csak azokat a területeket bocsátotta az NFA árverésre, amelyeknek zömét azután e cégek (pl. Palotási Mezőgazdasági Zrt., Tiszamenti Agrár Kft.) vezetői/munkatársai és/vagy azok rokonai illetve strómanjai vásárolták meg, általában ugyancsak kikiáltási áron. Vannak persze köztük itt is „*nem baráti*” (pl. Alcsiszigeti Mezőgazdasági Zrt.) vagy esetleg valami miatt „*a mi kutyánk kölyke*” státust elvesztítő (pl. Törökszentmiklósi Mezőgazdasági Zrt.) cégek, amelyek bérelt földjeit megkísérli az állam alóluk kihúzni, értékesíteni, ám ezek árverését általában érdektelenség kíséri, azaz ezekkel szemben a vásárlás „*kalandjába*” csak kevesen bocsátkoznak, kevesen mernek e cégek tulajdonosaival és vezetőivel ujjat húzni. A magánszemélyek esetében pedig Jász-Nagykun-Szolnok megyében is általánosan jellemző megoldás, hogy a kedvezményezett kiválasztottak vagy cégeik előbb – 2012 és 2015 között – bérbe, majd 20 éves földbéreltel a zsebben most tulajdonba kapják az állami földeket.

Nem lehet nem észrevenni azt sem, hogy a megye állami földterületeinek legnagyobb – részben külföldi – bérlőit, tőkés társaságait nagyrészt elkerülte a privatizáció, azok – a kormányzati kommunikációban persze sokat emlegetett kis/közepes családi gazdaságok, a gazdálkodó családok helyett – változatlanul az agrár- és vidékstratégia kivételezett szereplői. Bérelt területeik szinte egyáltalán nem kerültek kalapács alá. Mindez azt is jelenti, hogy változatlan – általában igen kedvező, számukra komoly versenyelőnyt biztosító – feltételekkel, akár 580 Ft/Ak bérleti díjért, és akár évtizedeken keresztül továbbra is használhatják az állami földterületeket, sőt pl. mintagazdaságokká vagy éppen integrátorokká válva egyéb jelentős állami kedvezményben is részesülhetnek.

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei állami földprivatizációs zárójelentés – a hivatalosan közzétett adatok alapján és egyéb információs adatbázisokat is igénybe véve – mindezeket és számos egyéb szempontot is részletesen elemez, és igyekszik megmutatni a „*Földet a gazdáknak!*” program igazi megyei arcát. Ezzel a szándékkal, az igazság, a nyilvánosság és a tisztességes, jó akaratú emberek összefogásának erejében, valamint egy igazi nép- és vidékpárti fordulatban töretlenül bízva, szeretettel ajánlom a tényeken alapuló jelen megyei összeállításomat kortársaimnak éppen úgy, mint okulásul gyerekeinknek és unokáinknak, a tetteinket megítélő utókornak.

Gödöllő, 2017. szeptember 20.

Ángyán József